

יום השלישי האחרון היה יום ראוי לציון לעיתונות בארץ. באותו יום, בתוכנית מבט לחדשות ב-טלוויזיה, הוצג ראיון של כתב הטלוויזיה הצעיר שלמה ארז עם ראש עיריית ירושלים טדי קולק.

היה זה הראיון הראשון הראוי לשמו בטלוויזיה, ואחד הנדירים בעיתונות בארץ. ראיונות עימות, שמטרתם לחשוף חרמרות ואתו מנסה המרוויח להסתיר, כמעט ואינם מוכרים בארץ. הנוהג המקובל בי ארץ הוא: העיתונאי שואל שאלה, והראיוני, לרוב נושא משרה ציבורית, ערנה את שלו. בין התשובה לשאלה לא חייב להיות כל קשר. לעיתים זועקת ממש לשמייים התחמקותו של הנשאל. אך הרי מראיינים, כמעט לא יוצא מהכלל, אינם מתעקשים לקבל את התשובה לשאלתם. הם מסתפקים בבבל'ט שנענו, ממשיכים בשאלותיהם המנומסות הבאות.

בולדוג שורף. יצא מהכלל בצורה מזהירה, ראיונו התקפני של ארז. הוא ראוי — מדויק יותר יהיה לומר, חקרי — את קולק בנושא מפעל זנו שהקימה עיריית ירושלים בפרכרי העיר, במרתק מאה מטר משכונת תשובות בעלמא, המשך בחצאי תשובות מגורים. ארז סירב להסתפק שה מהווה התוכנית, לכשתוגשם השלם מס נוסף, וכמו המיטיים האחרים שהוטלו בשנה האחרונה, יהיה זה מס על השכירים ומיעוטי-היכולת.

הארץ נמכרת לצמיתות

פסוק התנ"כי. והארץ לא תימכר לזר לצמיתות, היווה את אחד מערכי היסוד של התנועה הציונית והפך גם לי אחד העקרונות של המדינה. פירוש זה פסוק במציאות היה שכל קרקע הנרכשת בישראל ע"י העם או המדינה, לא תימכר לעולם לאנשים פרוטיים, אלא תוחזר להם למיסר שנים קצוב.

בפעם הראשונה סתה המדינה מע"י קרון זה לפני עשר שנים, כאשר התקבל כנסת חוק המאשר למדינה למכור קרקע עירונית לידים פרטיות בשטח שלא יעלה על 100 אלף דונם. אולם בעלי הנכסים, שנכסיהם הוקמו על קרקע של המדינה, לא גילו כל התלהבות לרכוש את הקרקע שהוצעה להם למכירה, העדיפו לשלם ל"מדינה דמי-חכירה ועוים. כתוצאה מכך נמכרו בעשר השנים רק 22 אלף דונאם מקרקעות המדינה שהותרו למכירה.

עתה, נוכח מצוקת הכספים של האוצר, הולכת המדינה לחתר על אחד מעקרונות היסוד שלה. למכור את כל הקרקעות שברשותה עליהם הוקמו כבר מיבנים פרטיים. יתכן שלא היה אסון גדול בעצם הוויתור על העיקרון, לוא היתה המדינה מציעה את קרקעותיה למכירה. אלא ש"הצעה שעומד האוצר לנקוט הוא חמור הרבה יותר: האוצר מתכוון לאלץ ולהכריח את המתגוררים על קרקעות המדינה לרכוש בכסף מלא את הקרקע עליו הוקמו המיבנים בהם הם מתגוררים.

האוצר מתכנן מס חדש, שיוטל על בעלי דירות עממיות, שייאלצו לקנות את קרקעות השיכונים

מכירה כללית של קרקעות המדינה

במילים אחרות: במסחה של שלתי מדינת ישראל יות הקרקעות הממשלתיות עומדת המדינה להטיל מס חדש על הציבור, שלפי הערכה יכנס 30 מיליון לירות לשנה. מי ישלם את המס המוסוה?

רוב התושבים העירוניים בישראל מתגוררים בשיכונים הבנויים על קרקעות מינהל מקרעי ישראל. מתוך 760 אלף משקי בית עירוניים יהודיים, קשורות 380 אלף משפחות במגוריהן עם מינהל מקרעי ישראל.

כל דיר בשיכונים אלה משלם דמי חכירה שנתיים למינהל מקרעי ישראל, עבור הקרקע עליו עומד הבניין בו הוא גר. בגלל סיבות שונות אין דמי החכירה אחידים, אפילו באותו בניין עצמו.

באותו בניין עצמו יכולים להתגורר משפחות המשלמות דמי חכירה בסך 4 ל"י בשנה ומשפחות המשלמות 55 ל"י בשנה. בסך הכל נכנסות לקופת המדינה מדמי החכירה כ-5 מיליון לירות לשנה. ודו כמובן סכום זעום ביותר, ולכן תיכנן האוצר דרך כיצד להכפיל סכום זה פי שש בשנה אחת.

כ"י מחר נמות!

תוכנית כבר הושלמה לפרטי פרטי. לפי התוכנית יוכרו על תקופה של ארבעה חודשים לצורך הרשמה להמרת דמי החכירה בדמי רכישת הקרקע. תוך כדי הרשמה יצטרך כל משתכן להפייד 500 ל"י אם הוא מתגורר באחת מי שלוש הערים הגדולות, ו-250 ל"י, אם גר ביהר חלקי הארץ.

אולם כשיעשה זאת, עדיין לא יודע ה"משתכן כמה עליו לשלם בעד הקרקע עליה עומדת דירתו. מינהל מקרעי ישראל שומר לעצמו את הזכות לקבוע את הצעת המחיר למשתכן, לא יאוחר מאשר 24 חודש מתאריך תחילת ההרשמה. אם המשתכן יסרב לקבל את ההצעה כעבור 24 חודש, יוחזר לו פקיונו.

אם יסכים המשתכן להצעת המינהל יה עליו לשלם שליש מערך הקרקע במזר מן היתרה בתשלומים לשיעורים למשך 5 שנים בתוספת ריבית. מינהל מקרעי ישראל מעריך כי שתי כל הקרקע המוצעת למכירה יהיה בסביבות 400 מיליון ל"י. לפי חשבוש זה חווה המינהל הכנסה של 30 מיליון ל"י בשנה, במשך עשר שנים. ומה יהיה אחר כך, אחרי שכל קרקעות

השיכונים יועברו לידים פרטיות? הרי או יאבד האוצר גם את ההכנסה בסך 5 מיליון ל"י לשנה שהוא מקבל עכשיו? נראה שקברניטי המדיניות הכלכלית חיים כיום תחת הסיסמא, "אכול ושתה כי מחר נמות!" שישברו אלה שניהגו את המדינה בעוד עשר שנים את ראשם אין למלא את אוצר המדינה.

אמצעי כפיה

שאלה הצפה מאליה נוכח ה"תוכנית החדשה, שתיפגע בעיקר ב"שכבות מעוטות היכולת, שהם רוב מניינו של ציבור המשתכנים, היא: כיצד תגבה הממשלה את דמי הקרקעות אם המשתכנים יסרבו לרכוש את הקרקעות? הממשלה חשבה גם על כך. תנאי ה"חכירה יוחמרו בזמן הקרוב, אחרי ש"תפורסם הצעת המכירה, בצורה כה חמור, דה, שלא ישלם למרבית המשתכנים ל"התגורר בדירות הבנויות על קרקע חכורה. דמי החכירה יועלו בשיעור גבוה שכל משתכן יעשה את החשבון כי מוטב לו לשלם סכום חרפמעי תמורת רכישת הקרקע, מאשר להיות מוטעב לכל חייו לתשלום דמי חכירה גבוהים, הצמודים ל"אינדוס העולים בכל שלוש שנים.

אכול ושתה — כי מחר נמות!

החל מ-1 באפריל 1971 לא תאופי שר עוד העברת זכויות בתנאי חכירה. במילים אחרות: משתכן אשר ירצה למכור את דירתו בעתיד יהיה חייב לפני המכיר רה לרכוש את הקרקע עליה עומדת ה"דירה. יהיה עליו להמיר את החכירה ב"מכר, אחרת לא יוכל להעביר את הזכויות על הדירה.

שני אמצעי כפיה אלה יספיקו, לדעת הממשלה, כדי לשכנע את מאות אלפי ה"מתגוררים על קרקע של מינהל מקרעי ישראל (כולל קרקע של הקרדי-הקיימת ו"עמידה) להיענות להצעת הממשלה ולקנות את הקרקעות שהמדינה מציעה למכירה. יותר מזאת: כל משתכן חוש לא יוכל החל מהראשון באפריל 1971 להיכנס ל"דירה שהקרקע שלה חכורה, יאלץ לרכוש בזמן הכניסה לדירה גם את הקרקע עליה היא ניצבת.

כך, אפילו אם ייכנעו העובדים בישראל לפנחס ספיר ולא יעלו דרישות לתוספת שכר, גורלם בשנה הבאה כבר נחרץ: הם ישלמו עוד יותר מיסים, אפילו יקראו למיסים אלה בשמות אחרים.

עיתונאי דן (משמאל) וירדף *

ללכת ולמצוא מה עומדים לעשות בגחיתו של אייכמן. האם ייקבר בישראל? האם תישלח הגחיה לגרמניה או לארגנטינה? "היה לי זמן עד שעה 7 בבוקר," סיפר דן, "כדי להשיג את הסיפור. ידעתי רק דבר אחד: שלא מתכננים לקבור את אייכמן מן בישראל. גחיתו תישרף. זה הפתיע או"ת משום שחוק מבית-הקברות הנוצרי ב"חבר האקדמיה הצרפתית רנה קסטל.

"ומה עשיתם עם האפר?" "שמנו את האפר בתוך כד גזל. לקחנו סירה כיפר ויצאנו לירוק את הכד מחוץ למים הסריטוריאליים של ישראל."

"היתה רוח?" "כן, רוח דרומית-מערבית."

"האפר יכול היה לחזור לחיפה?" "חששתי, זה מספיק. יש לך את הסיפור שלך. סיפורי יותר מדי, אל תביט את שמי."

דן עמד לעזוב את הבית. הוא רצה ל"פתע לשאול עוד שאלה אחת והלך אחרי הקצין לאמבטיה. הקצין אמר: "אני חייב לרוחץ את ידי. כאשר ורקנו את האפר לים, התפזר חלק ממנו ונשפך על ידי."

הקצין התקרב לכיור, פתח את הברז ו"הפשל את שרוליו כדי לרוחץ את ידי. עיניו של דן נשארו תקועות בידים. על הרצוע היה חקוק מספר כחול של מחנה אושוויץ.

שעה אחת קודם לכן היה זה האיש ש"השליך לים את אפרו של אייכמן.

איר משיגים סקופ עיתונאי?

אחפשים אחרי אפרו של אייכמן

לא נותרו אלא שעתיים וחצי עד סגירת העיתון. זה היה הקלף האחרון. אורי דן ניגש לביתו של הקצין. הקצין פתח את הדלת, עדיין במדום, בלתי מגולח ועייף. הוא היה קצת נרגז, ובכל זאת הכניס את דן. "הסברתי לו מה בעניינה. ושאר מעט זמן לדעת מה עשו עם גופת אייכמן."

"נכון?" אמר הקצין. "שפרנו את הגופה."

"איפה עשיתם זאת?" "אתה יודע שאין לנו הכלים לכך, ביקשנו מחבר אצ"ל לשעבר, שיש לו בית חרושת לתגורי מיבנה, שמיזו קרימטוריום קטן בבית-הסוהר. פנינו אליו מפני ש"חבר האצ"ל יכול היה לשמור כוד."

יפו לא יודע בישראל על שום נקום אחר לשריפת גופות.

דן נסע לבית-הסוהר ברמלה, שז נערכה ההוצאה להורג וחיפש שם ארובה. בית-הסוהר היה מואר בורקורים. היו שם מש"מרות מוגברים, גדרות תייל בכל מקום. לא היה סימן לארובה.

הוא נסע ליפו, לבית-הקברות הנוצרי, ולא מצא שם דבר. חזר לתל-אביב בשעה 3 בבוקר. "סילפנתי לחברי ולא השגתי שום אינפורמציה. אמר. לבסוף החליט ללכת לחברו, קצין משטרה, שמאו חטיפת אייכמן היה איש מרכזי בחקירתו ובשמירת ביטחוני בבית-הסוהר.